

Revízia smernice o oneskorených platbách 2011/7/EÚ

Oneskorené platby zostávajú vážnym a rozšíreným problémom v odvetviach vo všetkých krajinách EÚ.

Slovenský živnostenský zväz považuje revíziu „Smernice o oneskorených platbách 2011/7/EU (LPD)“ EÚ za významnú pre rozvoj kultúry rýchlych platieb v B2B a G2B sektore.

Na zvýšenie účinnosti LPD a na riešenie problému oneskorených platieb podporujeme prístup zameraný na tri piliere:

1. AKTÍVNY PRÍSTUP,

ktorý sa snaží zabrániť výskytu oneskorených platieb a zahŕňa tieto opatrenia:

a) Prísnejšie platobné podmienky

Jedným z najväčších problémov súčasnej smernice je absencia stanovenia **maximálnych platobných podmienok pre transakcie medzi B2B**. Na rozdiel od platieb od orgánov verejnej moci (G2B) smernica nestanovuje maximálnu dobu splatnosti platieb medzi podnikmi (B2B), ale uvádza len 30 dní. To viedlo k príliš dlhým platobným podmienkam, ktoré väčšie spoločnosti ukladali slabšej alebo menšej zmluvnej strane.

Podľa LPD (článok 3 ods. 5 LPD) sa zmluvné strany B2B zmluvy môžu dohodnúť na lehote splatnosti dlhšej ako 60 dní za podmienky, že je to výslovne dohodnuté v zmluve a nie je to hrubo nespravodlivé voči veriteľovi. V zmysle článku 7. Článok 12 ods. 3 LPD umožňuje členským štátom zachovať alebo uviesť do účinnosti ustanovenia, ktoré sú pre veriteľa priaznivejšie ako tie, ktoré sú potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou. Mnohé členské štáty sa skutočne uchýlili k tejto možnosti a uzákonnili prísnejšie pravidlá.

Napríklad v **Dánsku, Fínsku a Švédsku je maximálna lehota splatnosti 30 dní namiesto 60**. Účelom takéhoto legislatívneho zásahu bolo zabrániť tomu, aby sa lehota 60 dní uvedená v článku 3 ods. 5 LPD stala de facto štandardnou platobnou lehotou. **Zmluvné strany sa však môžu dohodnúť na maximálnej lehote splatnosti dlhšej ako 30 dní, pričom obe strany výslovne súhlasia**. Tieto členské štáty nepovoľujú doložky o „pristúpení“ stanovujúce dlhšie platobné podmienky. V dôsledku toho sa obchodná strana so slabšou vyjednávacou silou nemusí obávať, že klauzuly stanovujúce platobné podmienky dlhšie ako 30 dní budú jednostranne uložené protistranou so silnejšou vyjednávacou silou.

Zatiaľ čo **prísnejšie platobné podmienky sú nepochybne relevantným nástrojom na zlepšenie rýchlej platby a mali by sa zväziť pri nadchádzajúcej revízii LPD**, účinnosť týchto opatrení závisí aj od úrovne presadzovania a iných ovplyvňujúcich faktorov, ako je národná platobná kultúra, štruktúra trhu a pretrvávanie nerovnováhy síl. V dôsledku toho by sa v členských štátoch mali podporovať aj opatrenia na zabezpečenie primeraného presadzovania prostredníctvom monitorovacích a sankčných mechanizmov.

Náhrada nákladov na vymáhanie úmerná výške dlhu

LPD stanovuje pevnú sumu 40 EUR ako náhradu za náklady spojené s vymáhaním, ktoré má veriteľ právo získať od dlžníka, keď sa úrok z omeškania stane splatným (článok 6 ods. 1 LPD).

Zatiaľ čo veľká väčšina členských štátov dodržiava toto minimálne pravidlo, v **Spojenom kráľovstve a Írsku sa kompenzácia líši v závislosti od výšky dlhu**.

Zavedenie pevnej sumy kompenzácie nákladov na vymáhanie stanovené v smernici malo obmedzený vplyv a spoločnosti ho využívajú len zriedka. Hoci 85 % podnikov, ktoré sa zúčastnili prieskumu vo

všetkých členských štátoch, si je vedomých toho, že majú zo zákona právo na tento opravný prostriedok, iba 7 % z nich požaduje paušálnu náhradu nákladov na vymáhanie v prípade oneskorenej platby.

Z hodnotenia LPD za rok 2015 vyplýva, že kompenzačný poplatok vo výške 40 EUR sa považuje za neprimeraný k dlžným sumám a nákladom spojeným s oneskorenou platbou. V hodnotení sa tvrdí, že minimálny poplatok by mal byť vyšší, aby odrážal úsilie potrebné na vymáhanie oneskorených platieb, a mal by byť úmerný veľkosti oneskorených platieb: vyšší kompenzačný poplatok by mohol povzbudiť podniky, aby sa domáhali svojich práv.

a) Posilnenie synergie s verejným obstarávaním

Podľa smernice 2014/24/EÚ (smernica o verejnom obstarávaní) majú členské štáty možnosť povoliť **priame platby subdodávateľom**, aby sa znížilo riziko oneskorených platieb zo strany hlavných dodávateľov ich dodávateľom pre MSP. Túto možnosť sa rozhodli využiť dve tretiny členských štátov vrátane Slovenska. **Dostupné dôkazy však naznačujú, že priame platby subdodávateľom sa veľmi nevyužívajú.** Jedinými krajinami, kde je táto prax bežná, sú Chorvátsko a Francúzsko, pričom 80 % francúzskych subdodávateľov platia priamo verejným obstarávateľom. Ako sa ukázalo v Chorvátsku a Francúzsku, priame platby subdodávateľom sú v zásade uskutočniteľné a môžu priniesť žiaduce výsledky.

EÚ by preto mala povzbudzovať a motivovať vlády členských štátov, **aby čoraz častejšie využívali priame platby subdodávateľom vo verejných súťažiach**, pričom by ako príklady použili Chorvátsko a Francúzsko.

Vylúčenie „neplatičov“ z verejných súťaží je v zásade možné podľa určitých ustanovení smernice o verejnom obstarávaní. Tieto ustanovenia však podliehajú mnohým prísny podmienkam a žiadny z orgánov členských štátov, s ktorými sa táto záležitosť konzultovala, neoznámil žiadny prípad vylúčenia uchádzačov z týchto dôvodov. Vládne orgány v Spojenom kráľovstve však nedávno zaujali k tejto záležitosti dôraznejší postoj, pričom medzi kritériá oprávnenosti, ktoré sa zvažujú pri účasti na verejných súťažiach v hodnote viac ako 5 miliónov GBP, výslovne zahrnuli minulé platby. Na základe príkladu Spojeného kráľovstva by EÚ mala povzbudiť členské štáty, aby preskúmali možnosti vylúčenia firiem s povestou „neplatičov“ z verejných súťaží.

Hoci tieto opatrenia priamo nesúvisia so smernicou o oneskorených platbách, ich použitie by nepochybne prispelo k želanému výsledku zvýšenia platobnej disciplíny.

a) Transparentnosť platobných postupov – zriadenie „Európskeho registra dlhov“

Poľsko má takzvaný Krajowy Rejestr Długów (Národný register dlhov), ktorý je najväčšou poľskou platformou na výmenu ekonomických informácií – zbiera a zdieľa údaje o finančnej situácii spotrebiteľov a podnikov (malých aj veľkých) už viac ako 19 rokov.

Národný register dlhov v Poľsku odhaduje, že **68 % dlhov by sa v Poľsku dalo vyhnúť, ak by si firmy preverili svojich budúcich obchodných partnerov.**

Po vzore Poľska navrhujeme zriadiť európsky register dlhov (aj na národnej úrovni), ktorý by zhromažďoval a monitoroval všetkých dlžníkov v transparentnom registri. Spoločnosti registrované v EÚ by mohli získať prístup do registra (formou jednoduchej registrácie) na kontrolu platobnej schopnosti a platobného správania potenciálnych a existujúcich obchodných partnerov. Faktor „meno a hanba“ a verejný prístup k informáciám môžu byť stimulom pre spoločnosti, aby zlepšili svoje platobné postupy. Veľké spoločnosti sú obzvlášť citlivé na prístup verejnosti k informáciám, pretože to môže ovplyvniť ich povest'

V situáciách, keď podnikateľ nedostane výplatu včas, v termíne splatnosti stanovenou zmluvou, sa javí ako účinný nástroj na zmiernenie takéhoto správania v budúcnosti možnosť nahlásiť podnikateľov, ktorí termíny splatnosti nerešpektujú. Strach zo zaznamenania v databáze by mal zabrániť oneskoreným platbám a spoločnosti by sa mali snažiť zaplatiť svojim dodávateľom včas.

a) Zlepšiť právne povedomie podnikateľov definovaním toho, čo sa považuje za „nekalé zmluvné podmienky a praktiky a riziká s tým súvisiace“ v pripravovanej revízii LPD

Smernici 2011/7/EÚ chýba jasná definícia a príklady „nekalých zmluvných podmienok a praktík“, preto je pre veriteľa veľmi ťažké dokázať, že konkrétna zmluvná doložka alebo obchodná praktika sú výrazne nekalé.

LPD stanovuje nevyhľaditeľnosť zmluvnej podmienky alebo praxe, čo je „hrubo“ nespravodlivé voči veriteľovi. Niektoré členské štáty, ako napríklad Chorvátsko a Poľsko, prijali právne ustanovenia, v ktorých sa uvádza, že zmluvné podmienky, ktoré sú v rozpore so zákonnými predpismi, sú neplatné, namiesto toho, aby stanovili následnú kontrolu ich „nekalosti“ alebo „hrubej nekalosti“. Iné členské štáty (Dánsko, Fínsko, Švédsko a Litva) namiesto toho prijali právne opatrenia, ktoré sú pre veriteľa výhodnejšie ako článok 7 ods. 1 LPD.

Nerovnováha síl ovplyvňuje rokovania medzi stranami a môže viesť k nekalým praktikám, ako sú dlhé platobné podmienky. Okrem toho sa malé podniky zdráhajú začať právne kroky na zmiernenie alebo zrušenie platnosti zmluvnej podmienky, ktorá sa považuje za neprijateľnú, alebo napadnúť platobné podmienky, ktoré nie sú v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Navrhujeme definovať príklady nekalých zmluvných podmienok a praktík pri plánovanej revízii LPD. To by mohlo spoločnostiam priniesť povedomie o tom, čo sú nespravodlivé zmluvné podmienky a platby a pomôcť im vybrať si spoľahlivejších obchodných partnerov.

2. REAKTÍVNY PRÍSTUP,

ktorý sa zameriava na vytvorenie účinných prostriedkov nápravy proti oneskoreným platbám, keď k nim dôjde, a zahŕňa tieto opatrenia:

a) Podpora širšieho využívania alternatívnych riešení sporov (ADR)

Alternatívne riešenie sporov (ARD) zahŕňa mediáciu, zmier, arbitráž a rozhodovanie. ADR môžu zriadiť vnútroštátne orgány alebo orgány, ako sú obchodné združenia alebo obchodné komory.

Na základe porovnávacej analýzy právnych opatrení vs. soft law nástroje na zlepšenie platobného správania len Spojené kráľovstvo a Francúzsko zriadili prostredníctvom legislatívnych aktov špecifické orgány pre ADR pre zmluvy B2B.

Vo Francúzsku Ombudsman pre podniky poskytuje spoločnostiam bezplatné a dôverné sprostredkovateľské služby. Ombudsman zabezpečuje vyvážené vyjednávanie medzi stranami a vzdeláva spoločnosti o ich právach a opravných prostriedkoch proti oneskoreným platbám. Proces mediácie sa začína online žiadosťou spoločnosti, po ktorej ombudsman pozve ďalšiu zúčastnenú spoločnosť k rokovaciemu stolu, aby našla riešenie.

Ombudsmani alebo arbitrážne nástroje sú užitočné pri riešení platobných sporov a udržiavaní obchodných vzťahov a zvyčajne sú vhodnejšie ako súdne konania. Spoločnosti a najmä MSP sa zvyčajne obávajú poškodenia svojich obchodných vzťahov alebo straty budúcej zmluvy, ak využijú opravné prostriedky. Mediácia pomáha aspoň do určitej miery udržiavať dialóg medzi klientom a dodávateľom, spoločne hľadať riešenie a pokračovať v obchodných vzťahoch. Aby sa predišlo eskalácii vedúcej k oneskorenej platbe alebo neplateniu, môže ombudsman zasiahnuť, keď sú obchodné vzťahy napäté.

Lepšia komunikácia o pozitívnych výsledkoch mediácie by mala spoločnostiam pomôcť uistiť sa a povzbudiť ich, aby mediáciu využili hneď, ako sa problém objaví.

Sme presvedčení, že systémy ADR by mali byť lepším spôsobom riešenia sporov medzi obchodnými partnermi. Spor riešený systémom ADR je rýchlejší, flexibilnejší, lacnejší a zvyčajne dôvernejší. **Plne podporujeme cieľ plánovanej revízie LPD na podporu využívania systémov ADR na riešenie sporov.**

a) Správne sankcie alebo iné sankcie v prípade nedodržania pravidiel LPD

Správne sankcie predstavujú dôležitý prostriedok na podporu presadzovania vnútroštátnych právnych predpisov o oneskorených platiach. Zatiaľ čo administratívne sankcie sa bežne používajú na sektorovej úrovni, v spojení s právnymi predpismi o maximálnych platobných podmienkach len niekoľko členských štátov prijalo administratívne sankcie uplatniteľné na všetky sektory (Francúzsko a Chorvátsko).

V súlade s článkom 12 ods. 3 LPD sa začali niektoré opatrenia, ktoré umožňujú členským štátom uviesť do platnosti ustanovenia, ktoré sú pre veriteľa priaznivejšie ako tie, ktoré sú potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou. Ďalšie opatrenia sú zosúladené s článkom 8 ods. 4, podľa ktorého môžu členské štáty podporiť vytvorenie akýchkoľvek iných iniciatív na riešenie zásadnej otázky oneskorených platieb a prispieť k rozvoju kultúry rýchlych platieb, čo podporuje cieľ tejto smernice.

Správne sankcie (medziodvetvové alebo v konkrétnom odvetví) sa môžu ukázať ako účinné pri odrádzaní od oneskorených platieb. Vzhľadom na to, že administratívne sankcie presadzujú verejné orgány, prekonávajú nerovnováhu síl a vyhýbajú sa tomu, aby podniky museli konať proti svojim klientom. Náklady na dodržiavanie predpisov v súvislosti so správou môžu byť značné, ale administratívne sankcie prispievajú k zlepšeniu platobného správania, najmä ak sú posilnené opatrením „meno a hanba“, ktoré vytvára vzájomný tlak. Bez presadzovania legislatívy však samotné sankcie budú mať malý vplyv na platobnú kultúru.

Prijatie sankčného mechanizmu proti nekalým zmluvným podmienkam a praktikám by mohlo posunúť správanie oneskorených platiteľov k zavedeniu dobrých obchodných praktík.

V prípade oneskorenej platby **navrhujeme zahrnutie konkrétnej sankcie do plánovanej revízie LPD.** Členské štáty sa môžu rozhodnúť prijať prísne opatrenie, keď dlžník **nie je schopný dlhšie obdobie splácať viac ako 2 veriteľom (to znamená, že lehota splatnosti presahuje 30 dní).** V takom prípade by mal byť **dlžník vylúčený z európskych a národných dotačných alebo iných podporných programov** - to znamená, že dlžník by nemal mať možnosť žiadať o dotáciu alebo akékoľvek podporné programy.

c) Daňové regulácie

Daňové predpisy možno použiť na riešenie nekalého platobného správania. Boli identifikované dva hlavné modely:

I. Daňové režimy, ktoré nepriamo sankcionujú nedodržiavané podnikateľské subjekty prenesením povinnosti zaplatiť DPH z veriteľa na dlžníka (napr. v Českej republike), alebo tým, že bránia dlžníkovi odpočítať si DPH v prípade nezaplatenej faktúry alebo porušenia platobnej lehoty stanovenej zákonom (napr. v Slovinsku).

Prechod záväzku z veriteľa na dlžníka umožňuje aj vymáhanie splatných platieb.

II. Daňové režimy, ktoré umožňujú veriteľom odložiť platbu DPH, kým dlžník úplne nesplní peňažné záväzky alebo nezíska daňové úpravy.

V Taliansku pre podniky s ročným obratom do 2 miliónov EUR, ktoré uzatvárajú zmluvy s inými podnikmi, môžu byť platby DPH z nezaplatených faktúr odložené až do prijatia platby. Podobné ustanovenia platia v Španielsku a Poľsku, kde veritelia môžu získať daňové úpravy v prípade oneskorených alebo nesplatených dlhov.

Hoci tieto opatrenia priamo nesúvisia so smernicou o oneskorených platbách, riešia problémy s likviditou spôsobenou oneskorenými platbami (tým, že umožňujú veriteľom získať daňové úpravy alebo odložiť platbu DPH) a v dôsledku toho by príslušné právne predpisy EÚ mali podliehať revízii, tiež.

Presadzovanie týchto opatrení si nevyžaduje zo strany dotknutej spoločnosti žiadne kroky a prekonáva tak prekážky súvisiace s neochotou podnikateľov využiť prostriedky nápravy proti oneskoreným platbám alebo podniknúť právne kroky.

1. MOTIVAČNÝ PRÍSTUP

ktorý sa zameriava na budovanie podnikateľského prostredia „priateľského k malým a stredným podnikom“, ktoré podporuje včasné platby a zahŕňa tieto opatrenia:

a. Podpora používania úverových informácií a nástrojov na riadenie úverov

Riziko oneskorených platieb možno zmierniť efektívnym riadením obchodného úveru, t. j. časti predaja, pre ktorú je povolená odložená platba. Dá sa to dosiahnuť pomocou úverových informácií, ktoré umožňujú posúdiť úverovú bonitu klientov, a nástrojov na riadenie úveru, ktoré majú umožniť dobrú kontrolu celého procesu poskytovania obchodného úveru, od stanovenia platobných podmienok až po opatrenia, ktoré sa majú prijať pre vymáhanie omeškaných platieb.

Európske krajiny sa môžu spoľahnúť na dobre etablované odvetvie úverových informácií vrátane niekoľkých hráčov pôsobiacich na medzinárodnej úrovni (sieť Dun&Bradstreet, Creditreform, Creditsafe, Experian atď.), ktorí poskytujú komplexné údaje o historickom platobnom správaní, podrobné finančné účty, údaje o vlastníkoch/ manažéroch atď. Počet používateľov je značný, odhaduje sa na približne 350 000 – 400 000. Vzhľadom na obmedzené povedomie a úvahy o nákladoch (cena za prístup k „online platforme“ môže byť v rozmedzí 3 000 – 5 000 EUR) **však služby úverových informácií MSP intenzívne nevyužívajú.**

Zriadenie plnohodnotných systémov **riadenia úverov** je možné len v relatívne veľkých podnikoch (povedzme s obratom nad 50 miliónov EUR). Školenia v oblasti správy úverov ponúkajú asociácie správy úverov a niektorí komerční poskytovatelia, ale kurzy sú určené najmä na poskytnutie požadovanej kvalifikácie profesionálnym manažérom úverov a kvôli ich nákladom a trvaniu často nie sú vhodné pre menšie podniky. Existuje niekoľko iniciatív špecificky zameraných na MSP, ale ich dosah sa zdá byť obmedzený (napr. 50 – 60 účastníkov ročne pre iniciatívu francúzskeho združenia pre riadenie úverov v spolupráci s obchodnými komorami). **V dôsledku toho MSP stále takmer nepoužívajú nástroje na riadenie úverov.**

Zásadný vplyv by mohlo mať rozsiahlejšie využívanie úverových informačných služieb a nástrojov na riadenie úveru, ktoré by znížilo riziko oneskorených platieb (umožnenie výberu dôveryhodných klientov a/alebo vyjednanie výhodnejších zmluvných podmienok) a najmä neúhrad.

b) Kódex osvedčených postupov na predchádzanie oneskoreným platbám

Kódexy a charty najlepších postupov nabádajú signatárske spoločnosti, aby rešpektovali špecifické požiadavky na zlepšenie svojich platobných postupov. Niektoré kódexy sa plne venujú otázkam platieb a výslovne zahŕňajú záväzok platiť dodávateľom včas (napríklad v Írsku, Taliansku, Slovinsku a Spojenom kráľovstve). Ďalšie kódexy pokrývajú širšie otázky súvisiace so zmluvnými podmienkami a

ich cieľom je zabezpečiť korektné vzťahy a dôveru medzi podnikmi (napr. Etický kódex v Bulharsku a Charta zodpovedných dodávateľských vzťahov vo Francúzsku).

Aby boli kódexy osvedčených postupov užitočné, je dôležité, aby sa aj veľké spoločnosti, často považované za neplatičov, zaregistrovali a zlepšili svoje platobné správanie. Vo Švédsku sa 13 najväčších národných spoločností dohodlo s vládou, že akceptujú implementáciu kódexu cti, keď sa zaviazu zaplatiť MSP do 30 dní. Táto dohoda nasledovala po hrozbe vlády zaviesť novú sankciu, ak sa najväčšie švédske spoločnosti nezaviažu zaplatiť svojim dodávateľom v zákonných lehotách (30 dní).

Dobré príklady prijatia kódexov a chárt osvedčených postupov na predchádzanie oneskoreným platbám možno nájsť vo viacerých členských štátoch. Účinnosť kódexov sa zvyšuje s počtom signatárov, najmä veľkých spoločností.

Na základe vyššie uvedených príkladov predpokladáme, že spoločnosti by mali byť povzbudzované, aby podpísali kódex osvedčených postupov na predchádzanie oneskoreným platbám. Členské štáty by mali byť schopné špecifikovať motivačné faktory na zapojenie a dodržiavanie kódexu osvedčených postupov na predchádzanie oneskoreným platbám.

Plánovaná revízia LPD by mohla vyriešiť tento problém vytvorením príkladu takéhoto kódexu osvedčených postupov na predchádzanie oneskoreným platbám.